

Изх. № 329/21.07.2015 г.

**ДО
Г-Н ИВАЙЛО КАЛФИН
ЗАМЕСТНИК-МИНИСТЪР ПРЕДСЕДАТЕЛ
МИНИСТЪР НА ТРУДА И СОЦИАЛНАТА
ПОЛИТИКА НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
ПРЕДСЕДАТЕЛ НА НСТС**

Относно: Проект на постановление за определяне и актуализиране размера на минималната работна заплата в страната.

Асоциацията на индустриалния капитал в България (АИКБ) многократно е заявявала своето отрицателно отношение към съществуващия начин на определяне на минималната работна заплата в страната. Това се извършва по административен начин, при който становищата на социалните партньори и най-вече на представителните работодателски организации се изслушват от учтивост, но по принцип не се взимат пред вид.

Тази година, организациите на социалните партньори бяха принудени да обжалват липсата на процедура за консултации в съда, тъй като минималната работна заплата бе определена едностранно от страна на правителството, дори без изпълнение на формалните ритуални процедури в НСТС. Съдът задължи правителството да премине тази процедура, като след формалното протичане на дискусиата, правителството потвърди същата стойност за минималната работна заплата.

При определянето на минималната работна заплата надделяват предимно вътрешно политически съображения, като оценка на въздействието на приетите стойности или не се прави, или направените анализи не се оповестяват в тяхната цялост. Административното определяне на минималната работна заплата почива на порочната презумпция, че увеличавайки минималната работна заплата се постига общо увеличаване на доходите „по вертикалата“. Всъщност, това довежда главно до загуба на работни места сред най-ниско квалифицираните работници и до проблеми с доходите в „долната“ половина на квалифицираните работници и служители.

По тази причина, Асоциацията на индустриалния капитал в България застава на принципната позиция СРЕЩУ административното определяне на минималната работна заплата. Предложеният ни проект за постановление на Министерския съвет „за определяне и актуализиране размера на минималната работна заплата в страната“ има за цел да опише на хартия досегашния ход на процедурата по определяне на минималната работна заплата. Иначе казано, целта на проекта за постановление е да увековечи досегашната неприемлива практика.

Данните за стойностите на минималната работна заплата за страните от ЕС и Турция за периода 2000 - 2015 и съотношение МЗ2015 на / МЗ2000 са както следва:

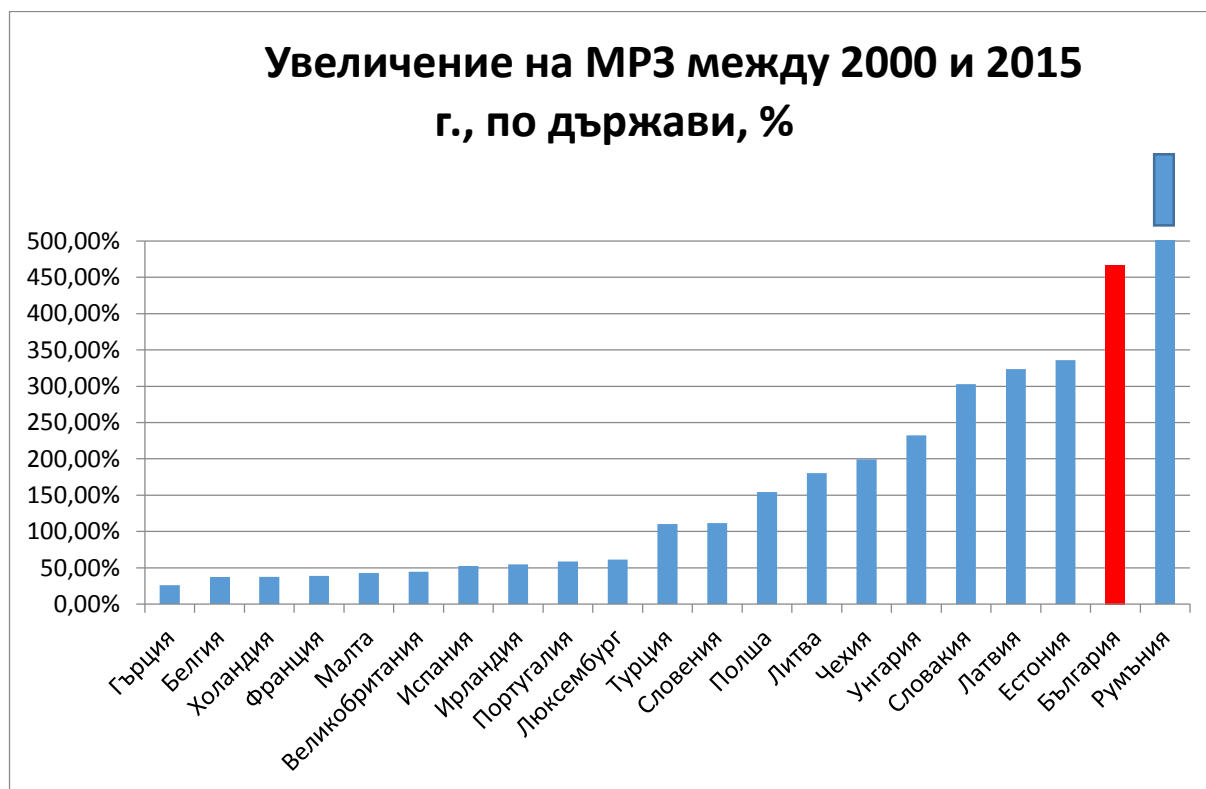
Таблица 2

Данни за минимални месечни заплати през 2000 г. и през 2015 г. (МЗ2000 и МЗ2015) и съотношението МЗ2015 / МЗ2000

№	Държава	МЗ 2015	МЗ 2000	МЗ 2015 / МЗ 2000	Нарастване в проценти (%)*
1	Румъния	217,50	24,53	8,8667	786,67 %
2	България	194,29	34,26	5,6710	467,10 %
3	Естония	390,00	89,48	4,3585	335,85 %
4	Латвия	360,00	85,02	4,2343	323,43 %
5	Словакия	380,00	94,34	4,0280	302,80 %
6	Унгария	332,76	100,12	3,3236	232,36 %
7	Чехия	331,71	110,79	2,9940	199,40 %
8	Литва	300,00	107,05	2,8024	180,24 %
9	Полша	409,53	161,11	2,5419	154,19 %
10	Словения	790,73	373,35	2,1179	111,79 %
11	Турция	424,26	201,62	2,1043	110,43 %
12	Люксембург	1922,96	1191,13	1,6144	61,44 %
13	Португалия	589,17	371,27	1,5869	58,69 %
14	Ирландия	1461,85	944,71	1,5474	54,74 %
15	Испания	756,70	495,60	1,5268	52,68 %
16	Великобритания	1378,87	952,23	1,4480	44,80 %
17	Малта	720,46	505,05	1,4265	42,65 %
18	Франция	1457,52	1049,49	1,3888	38,88 %
19	Холандия	1501,80	1092,00	1,3753	37,53 %
20	Белгия	1501,82	1095,89	1,3704	37,04 %
21	Гърция	683,76	542,69	1,2599	25,99 %

*Процентът на нарастването на МЗ е равен на резултата изчислен по формулата:

$PCOTROTMS = [(MЗ\ 2015 - MЗ\ 2000) / MЗ\ 2000] \times 100$; PCOTROTMS = Per Cent of the Raise of the Minimum Salary.

Фиг. 2. Увеличение на МЗ между 2000 и 2015 г. по държави, %

Вижда се, че съотношението между стойността на минималните месечни заплати на 1-ви януари 2000 г. и 1-ви Януари 2015 г. (съотношение МРЗ 2015 / МРЗ 2000) за България е 5,67. Увеличението на минималната работна заплата през 2015 г., в сравнение с 2000 г. е 467,10%.

В сравнение със страните от ЕС и Турция, се оказва, че единствената страна, с по-висок ръст на стойността на минималната работна заплата е Румъния. Тук, обаче, трябва да се отбележи, че в Румъния съотношението МРЗ / СРЗ е по-ниско – тоест, по-адекватно и приемливо. Освен това, в Румъния така наречените „класове“ вече не се прилагат така, като е в България.

Ако разгледаме по-внимателно данните от Таблица 2, можем да установим, че това, което всеки има на ум за различните групи икономики в Европа, съвпада симптоматично с класирането, в съответствие със съотношението МРЗ 2015 / МРЗ 2000. Тук, обаче, ние не правим класификация на европейските икономики - тук просто стигаме до извода, че България и Румъния имат стремителен, експлозивен ръст на минималната работна заплата – процента на увеличението за Румъния е 786,67% и 467,10% за България. Националната икономика с третия "резултат" в тази странна и шокираща класификация е Естония с 335,85% - повече от сто и тридесет процента по-нисък ръст на минималните работни заплати спрямо България.

2. Минималната работна заплата представлява неприемливо голям дял от средната работна заплата за страната.

Данните са не по-малко красноречиви, ако направим проверка за съотношението между средната месечна работна заплата (СРЗ) в България и на минималната работна заплата (МРЗ).

В Таблица 3 представяме данни за това съотношение по тримесечия, като стойността на минималната работна заплата е увеличена с дванадесет процента. Изчислявайки съотношението $СРЗ / (1,12 \times МРЗ)$, ние отчитаме влиянието на средната за страната надбавка за трудов стаж, позната ни като „Клас“. С отчитане на това допълнително трудово възнаграждение, резултатите са представени в Таблица 3.

Таблица 3

Данни за средната работна заплата в България, включително и с отчитане на годишните премии за периода януари 2009 г. – септември 2014 г., както и за съотношението СРЗ / (1,12хМРЗ) по четиримесечия

	2009- I	2009- II	2009- III	2009- IV	2010- I	2010- II	2010- III	2010- IV	2011- I	2011- II	2011- III	2011- IV
Публичен сектор	671	704	698	735	712	730	730	775	721	755	749	806
Публичен сектор вкл. год. премии				779				821				841
Частен сектор	551	570	567	584	591	613	613	642	652	678	673	701
Частен сектор вкл. год. премии				602				660				740
МРЗ	240	240	240	240	240	240	240	240	240	240	240	270
СРЗ/1,12х МРЗ публичен сектор	2,5	2,62	2,60	2,73/ 2,90	2,65	2,71	2,71	2,88/ 3,05	2,68	2,81	2,79	2,67/ 2,78
СРЗ/1,12х МРЗ частен сектор	2,05	2,14	2,11	2,17/ 2,24	2,20	2,28	2,28	2,39/ 2,46	2,43	2,53	2,50	2,40/ 2,45

	2012- I	2012- II	2012- III	2012- IV	2013- I	2013- II	2013- III	2013- IV	2014- I	2014- II	2014- III
Публичен сектор	747	784	787	838	790	825	827	889	845	886	875
Публичен сектор вкл. год. премии				866				917			
Частен сектор	699	720	713	740	774	789	779	806	778	794	788
Частен сектор вкл. год. премии				764				849			
МРЗ	270*	290*	290	290	310	310	310	310	340	340	340
СРЗ/(1,12х МРЗ) публичен сектор	2,47	2,41	2,42	2,58/ 2,67	2,28	2,38	2,38	2,56/ 2,64	2,22	2,33	2,29
СРЗ/(1,12х МРЗ) частен сектор	2,31	2,21	2,20	2,27/ 2,35	2,23	2,28	2,24	2,32/ 2,45	2,04	2,09	2,07

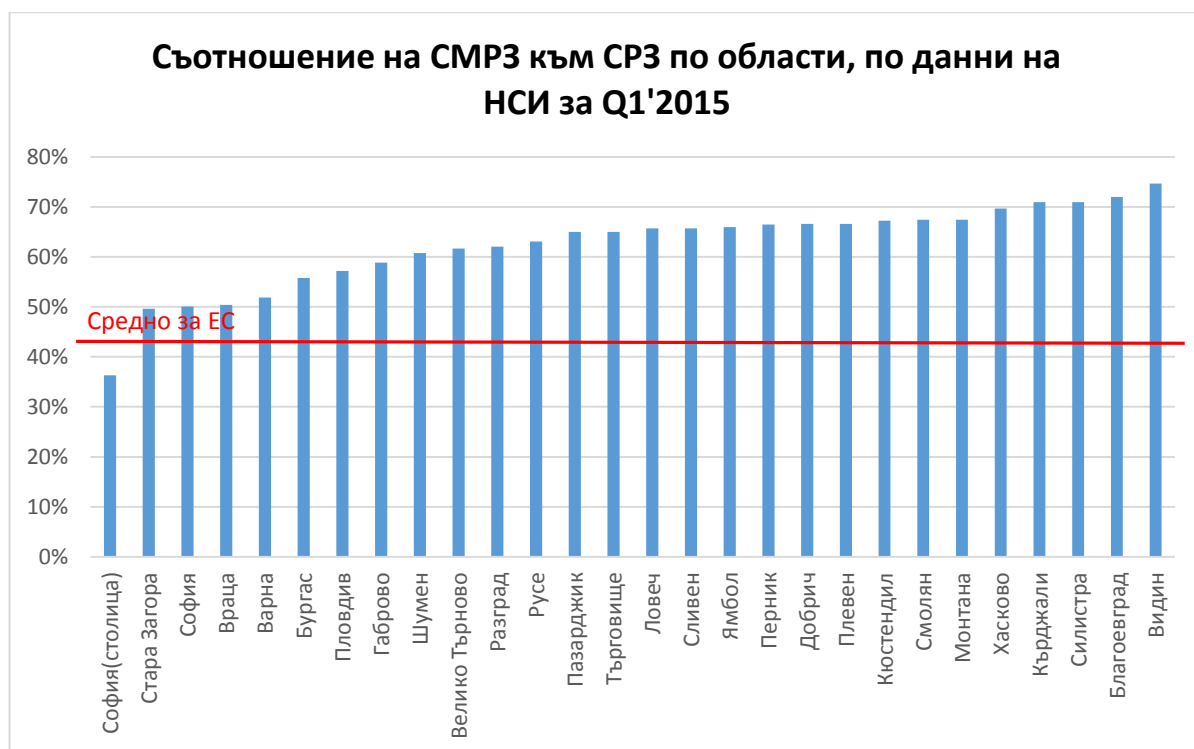
*Минималната работна заплата(МРЗ) е в размер на 270 лева до 30 април 2012 г.

Таблицата е изготвена по данни на Националния статистически институт (НСИ).

Съотношението на средната работна заплата (СРЗ) към увеличената с 12 процента минимална работна заплата (с увеличаването на МРЗ с 12 процента се отчита средният „клас“ за страната, който се начислява и върху МРЗ) за четвъртите тримесечия е дадено и за варианта без включване на годишните премии (числото преди наклонената черта) и за варианта с включване на годишните премии (числото след наклонената черта).

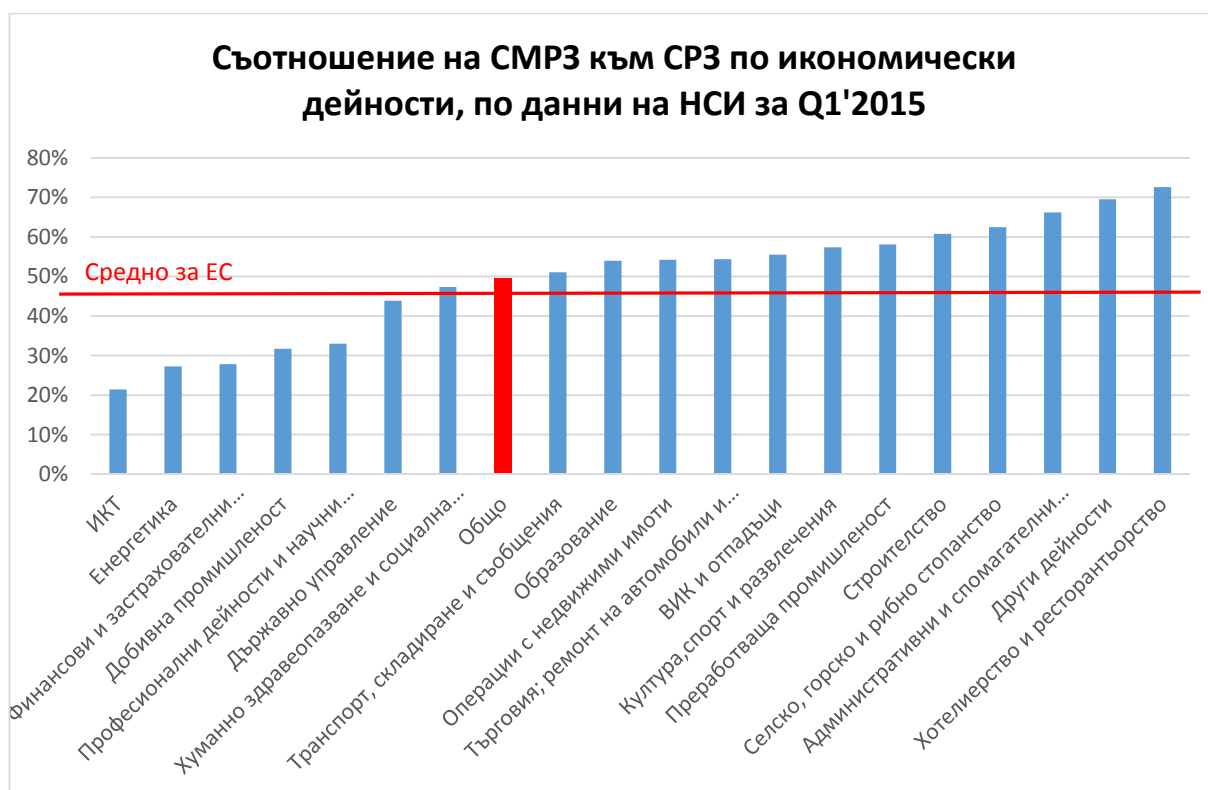
Допълнителни аргументи в тази посока дават и данните, представени на Фиг. 3 и 4. Тук виждаме, че в края на 2014 г. в частния сектор минималната работна заплата практически стига до 50% от стойността на средната месечна работна заплата. В контекста на ЕС, България е

сред страните с най-високо съотношение на минималната работна заплата към средната работна заплата, като това съотношение е МНОГО над средния размер за Общността. (Фиг. 5).

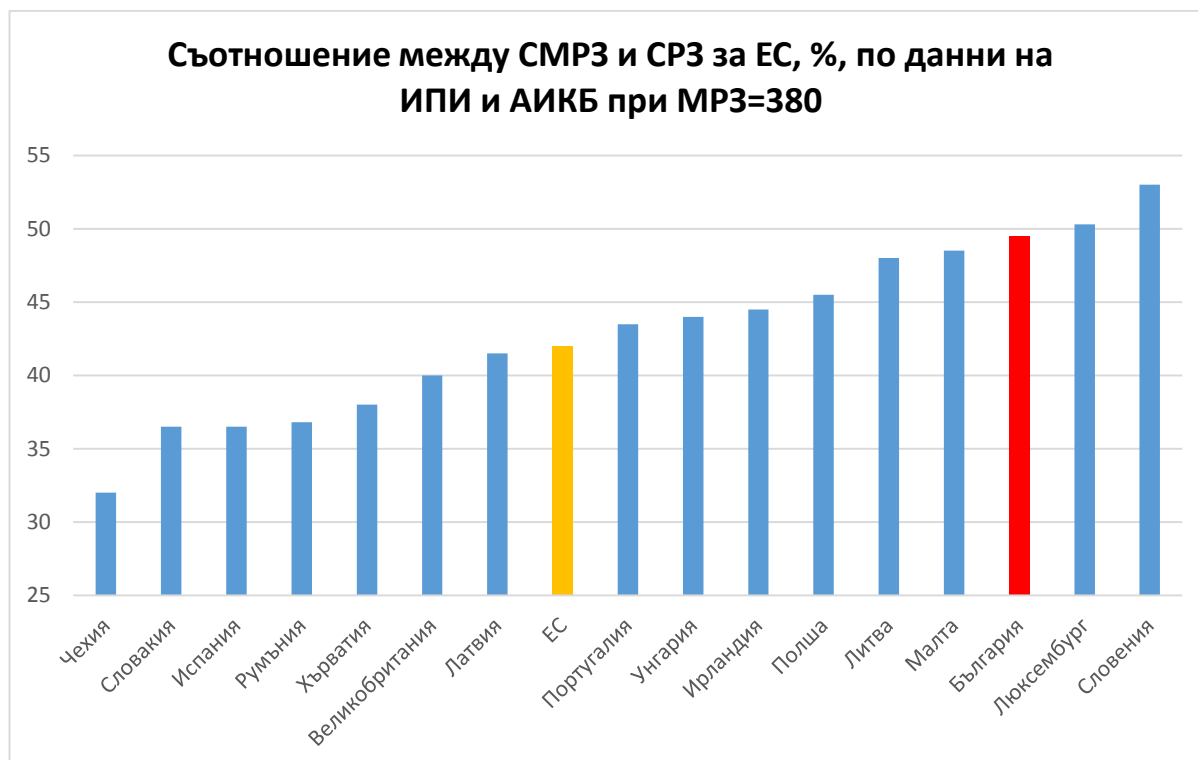
Фиг. 3. Съотношение на СМРЗ към СРЗ по области, по данни на НСИ

Само в София от 28 области съотношението е под средното за ЕС. В 20 области е над 60 %, а в четири области – над 70 %!

Фиг. 4. Съотношение на СМРЗ към СРЗ по области, по данни на НСИ

Прави впечатление, че само бюджетни и монополни сектори са под средното съотношение за ЕС – с едно изключение – ИКТ. Във всички сектори, които оперират на свободните конкурентни пазари, съотношението е много по-неблагоприятно от средното за ЕС.

Фиг. 5. Съотношение на СМРЗ към СРЗ за ЕС в %, по данни на ИПИ и АИКБ, МРЗ= 380

Тук е мястото да изразим своето категорично неприемане на записа в член 3, ал. (1) на наредбата, където се посочва, че месечният размер на минималната работна заплата не може да бъде по-малък от 35 на сто и по-голям от 55 на сто от средната работна заплата по чл. 2, т. 1. По наше мнение, приемливият интервал, който би могло да се обсъжда е от 30 на сто до 40 на сто от СРЗ.

Резултатите от тази политика на административно увеличение на минималната работна заплата са отрицателни. Първият, най-видим резултат е увеличението на безработицата за ниско квалифициран персонал. В продължение на години, безработицата е неприемливо висока и "устойчива".

3. **Нарастването на административно определяната минимална работна заплата, изпреварва договаряните минимални работни заплати по отрасли и браншове.**

Много показателен е фактът, че нарастването на административно определяната минимална работна заплата изпреварва договаряните минимални работни заплати по отрасли и браншове. По долу, в Таблица 4 са представени данни за 28 сектора /отрасъла в българската индустрия. Тя обхваща така наречената "реална икономика" като цяло.

В Таблица 4 е направено сравнение между съотношенията на минималните заплати през 2015 г. и 2001 г. Важно е да се отбележи, че в таблица 2, сравнението е между годините 2015 и 2000. Тук сравнението е между 2015 г. и 2001 г. (Така можем да сравним данните от колективното договаряне за периода 2001-2015). В някои случаи последното колективно договаряне е проведено преди 2015 г., като датата му е отбелязано във

втора колона. Когато последната договорена стойност за минимална месечна работна заплата е по-малка от определената от държавата за 2015 г., последната е валидна е се взима за изчисляване¹.

Таблица 4

Данни за месечните минимални работни заплати, валидни през 2015 г. по отрасли (браншове), договорени между браншовите профсъюзи и браншовите работодателски организации през 2015 г. Данни за съотношението между минималните заплати валидни за 2015 г. и 2001 година.

№	Сектор/Отрасъл	МРЗ2015 в Евро	МРЗ2015/ МРЗ2001
1	Енергетика-обслужващ персонал (договорено през 2013 г.)	190,20	3,6472
2	Енергетика - квалифициран персонал (договорено през 2013 г.)	237,75	3,6470
3	Туризмъ (договорено през 2014 г.)	204,52	4,7059
4	Фуражна индустрия (договорено през 2011 – приета е МРЗ)	184,07	3,2579
5	Водоснабдяване и канализация (договорено през 2014 г.)	178,95	2,3334
6	Земеделски кооперации (договорено през 2007 – приета е МРЗ)	184,07	3,6000
7	Търговия (договорено през 2014 г.)	173,84	2,4286
8	Птицевъдна промишленост (договорено през 2013 г.)	184,07	3,2729
9	Горско стопанство(договорено през 2015 г.)	204,50	3,4779
10	Памучна,ленена и конопена промишленост (договорено през 2006 - приета МРЗ)	184,07	2,7692
11	Кожарска, кожухарска, галантерийна и обувна промишленост (2013 – приета МРЗ)	184,07	3,1304
12	Строителна индустрия (договорено през 2015 г.)	242,80	2,9679
13	Захарна индустрия (договорено през 2013 – приета МРЗ)	184,70	3,2729
14	Транспорт (договорено през 2012 г.)	192,76	2,9000
15	Здравеопазване (договорено през 2014 г. – приета МРЗ)	184,70	3,6124
16	Трикотажна промишленост (договорено през 2008 г. – приета МРЗ)	184,70	3,2729
17	Целулозно-хартиена промишленост (договорено през 2014 г.)	184,07	3,0000
18	Шивашка промишленост (договорено през 2007 г. – приета МРЗ)	184,07	3,2729
19	Преработка на плодове и зеленчуци (договорено през 2002 г. – приета МРЗ)	184,07	3,2729
20	Металургия (договорено през 2015 г.)	235,10	3,0660
21	Проучване, преработка и добив на минерални суровини (договорено през 2015 г.)	272,00	3,8000
22	Мелнична промишленост (договорено през 2009 г. – приета МРЗ)	184,07	3,0000
23	Производство на растителни масла (договорено през 2008 г. – приета МРЗ)	184,07	2,7692
24	Металообработване и машиностроене (договорено през 2015 г.)	184,07	3,0000
25	Дървообработваща и мебелна промишленост (договорено през 2014 г.)	184,07	2,4827
26	Електронна промишленост и информатика (договорено през 2014 г.)	194,29	3,1663
27	Текстилна промишленост (договорено през 2009 г. – приета МРЗ)	184,07	3,2729
28	Тютюнева промишленост (договорено през 2014 г.)	220,88	2,4000
29	Минимална месечна заплата – 2015 г.	194,29	4,8067

От представените данни се вижда ясно, че и в 28-те изследвани сектори (клонове) на реалната икономика в България съотношението МРЗ 2015 / МРЗ 2001 е по-ниско, в сравнение със същото съотношение за минималната месечна работна заплата - определена от правителството и валидна за 2015 г. Само в отрасъл „Туризмъ“ съотношението МРЗ 2015 / МРЗ 2001 е близко до полученото за административно определената минимална месечна работна заплата. Договорената минимална работна заплата в отрасъла беше оспорена остро от няколко други браншови организации, които не са участвали в колективните преговори като „надута“ и неадекватна на реалностите в отрасъла, но дори и при тези уговорки, ръстът на договорената чрез колективни преговори минимална работна заплата в туризма си остава по-малък от административно дирижирания ръст на МРЗ в национален мащаб.

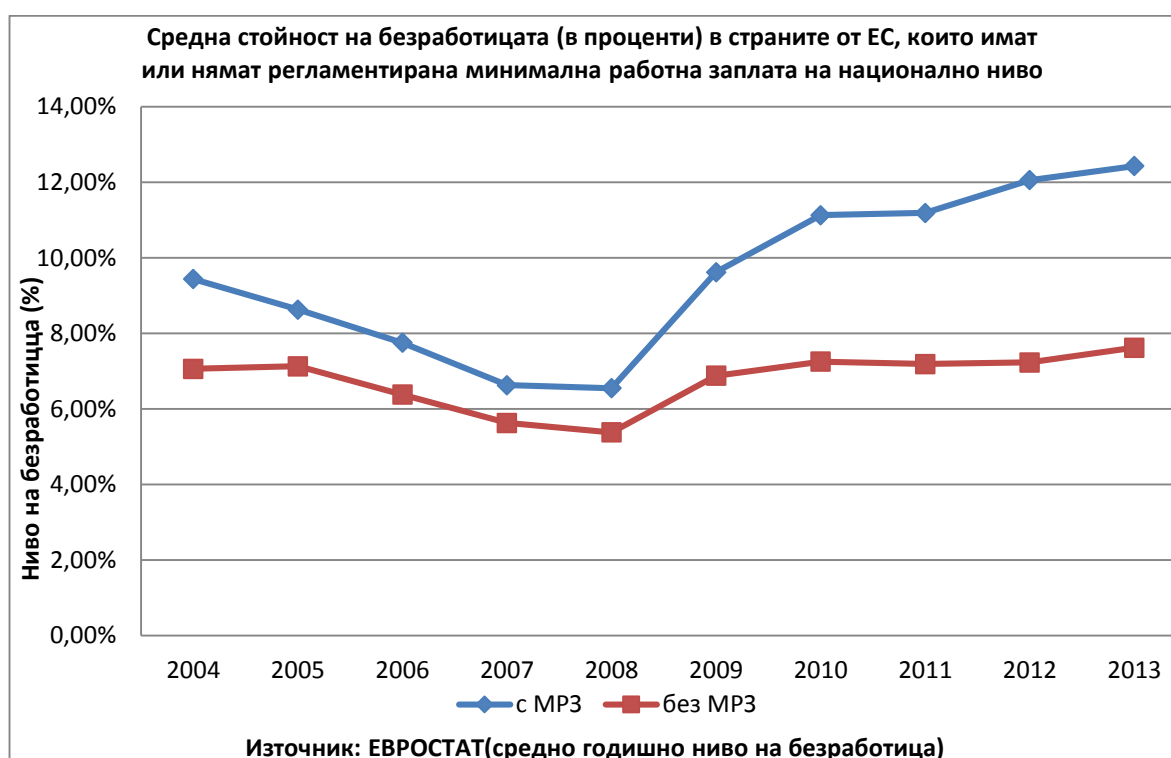
¹ Източникът на данните са оригиналните колективни трудови договори, предоставени от ИА „ГИТ“, от браншовите организации на социалните партньори и от сайта на НИПА. Данните за колективното договаряне са осигурени и обработени от експертите на АИКБ д-р Теодор Дечев и Петя Софина. Те са част от значително по-голямо изследване, което ще бъде представено след завършването му.

Това е още едно сериозно доказателство, че административният начин за определяне на минималната месечна работна заплата от правителството е в сериозно противоречие с реалностите в икономиката и в различните промишлености (индустрии).

4. Позицията на АИКБ.

Във връзка с изложените по-горе факти, АИКБ настоява за нов подход при определянето на минималната работна заплата за страната. Ние предлагаме минималните месечни работни заплати и минималното заплащане за час, да се определят чрез бипартитно колективно договаряне между браншовите (отрасловите) работодателски и синдикални организации. Договарянето да се извършва по икономически дейности, като по този начин то замени договарянето на минималните осигурителни доходи.

За минимална работна заплата за страната би трябвало да се приема най-ниската минимална работна заплата, от всички бипартитно договорени МРЗ. Министерският съвет би могъл да утвърждава и да обнародва постигнатите договорености по икономически дейности, вместо да ги определя.

Фиг. 6. Средна стойност на безработицата (в проценти) в страните от ЕС, които имат или нямат регламентирана минимална работна заплата на национално ниво

Тук е мястото да отбележим, че така наречените „криви на Ханке“, (виж Фиг. 6) които показват, че в страните в ЕС, където няма минимална работна заплата безработицата е по-ниска, са в подкрепа точно на договорния подход, за който се застъпва АИКБ. В страните, които се описват от червената крива НЯМА АДМИНИСТРАТИВНО определяне на минимална работна заплата, но ИМА изключително добре развито и с традиции ДОГОВОРНО определяне на минимални заплати по сектори и по икономически дейности, чрез преговори между социалните партньори.

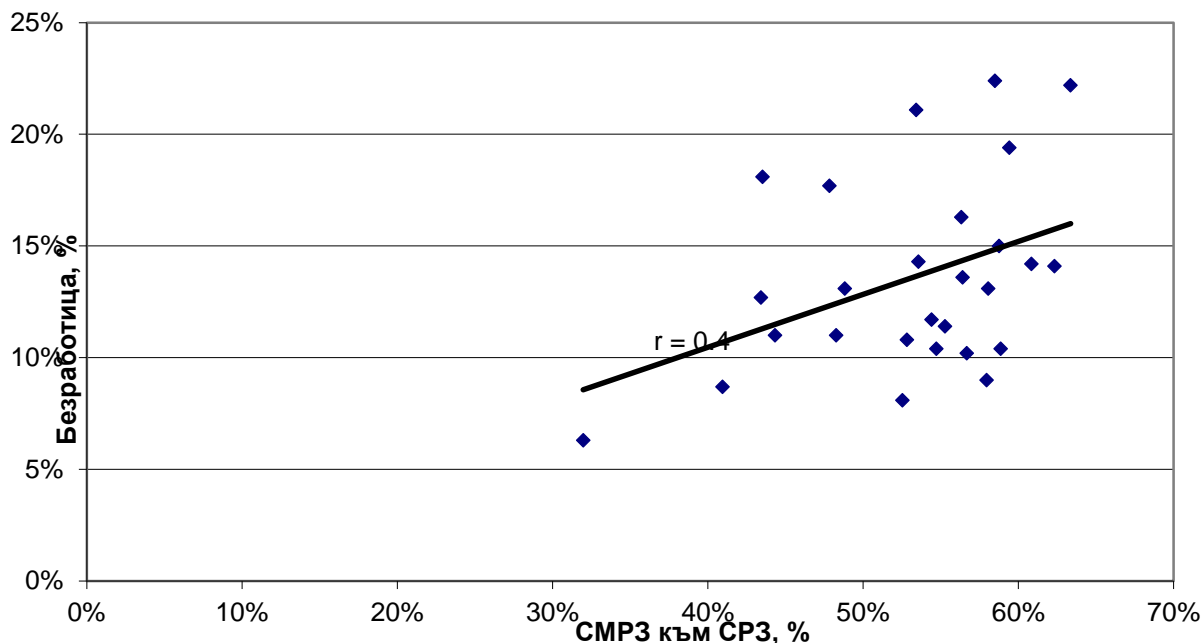
Така е и в Германия, така е и в Швеция, така е и във Финландия, в Дания и дори в Италия – на практика във всички икономики, където формално няма минимална работна заплата на национално ниво, но социалните партньори договарят изключително

прецизно минималните възнаграждения. (Достатъчно е да се познава процедурата на тарифните преговори в Германия, за да се разбере, за какво става дума).

В страните от „червената крива“ на Ханке, безработицата е по-ниска, не просто поради формалната липса на МРЗ, а поради възприетите там практики на колективно договаряне на минималните работни заплати по сектори и по икономически дейности.

Пак тук е мястото да подчертаем, че съществува статистически значима корелация между съотношението МРЗ / СРЗ и нивото на безработицата. (Виж Фиг. 7, където е показана корелацията на база резултатите по области в Р. България). С нарастването на стойността на МРЗ / СРЗ, нараства и нивото на безработица.

Корелация между СМРЗ към СРЗ и Безработица

Фиг. 7. Корелация между СМРЗ към СРЗ и Безработица

На тезата за бипартитно договаряне на минималните работни заплати обикновено се опонира с аргумента, че при досегашните договаряния на МОД остават „празни квадратчета“ – икономически дейности, където не са се водили преговори или не са постигнати споразумения. Това е така, но има достатъчно възможности за преодоляване на този проблем.

Съществуват различни варианти за определяне на минималните работни заплати, където няма постигнати браншови договорености. Тук е мястото да напомним, че в рамките на осъществения от АИКБ и КНСБ мащабен проект за ограничаване и превенция на сивата икономика е предложен цял пакет от мерки². Предложени са цели пет варианта:

- Вариант, който поставя в основата на определянето на минималната заплата (респективно на минималния осигурителен доход) производителността;

² Виж: ОП „Развитие на човешките ресурси 2007 – 2013“, проект „Ограничаване и превенция на неформалната икономика“, Системи за договаряне на доходи от труд, насочени към ограничаване и превенция на неформалната икономика, септември 2014 г.

- Вариант, който поставя в основата на определянето на минималната заплата (респективно на минималния осигурителен доход) нуждите на пенсионната система;
- Вариант, който поставя в основата на определянето на минималната заплата (респективно на минималния осигурителен доход) комбиниран подход, който отчита темповете на нарастване на МОД;
- Вариант, наречен „С поглед към бъдещето“, който поставя в основата на определянето на минималната заплата (респективно на минималния осигурителен доход) годишния темп на нарастване на МОД за конкретната икономическа дейност, група професии и регион, заедно с годишния темп на нарастване на очаквания брутен вътрешен продукт в номинално изражение за година “t+1” според официалната прогноза в средата на година t;
- Вариант, наречен „Бъдеще и минало заедно“, който поставя в основата на определянето на минималната заплата (респективно на минималния осигурителен доход) темпа на нарастване на МОД въз основа на исторически и на прогнозни данни, както и различни тегловни коефициенти.

Въпросните предложения са внесени още през 2014 г. в МТСП с писмо с изх. № 666 / 17.09.2014 г. на АИКБ, в което се информира министъра на труда и социалната политика за разработеното предложение за **Система за договаряне на доходи и възнаграждения от труд, насочена към ограничаване и превенция на неформалната икономика посредством намаляване на стимулите за прилагането на сиви практики.** (Виж: Приложение № 1).

Отделна възможност при определянето на минималните заплати за икономически дейности, където не са постигнати договорености е **евентуалното участие на национално представителните организации на социалните партньори в една или друга форма.**

Дори и да не се приеме напълно резонното според нас предложение за бипартитно договаряне на минималните работни заплати по икономически дейности, ние настояваме при подготовката на Постановлението за определяне и актуализиране размера на минималната работна заплата за страната, да се вземат пред вид изложените по-горе в точка 4 възможности.

Това в особена степен се отнася за член 2 на постановлението, където се говори за „критерии“ въз основа на които се определя минималната работна заплата за страната. Сред тези критерии би трябвало обезателно да присъстват и нивото на заетост и равнището на безработица, особено тези на неквалифицираните лица. Но освен това, вместо „критерии“ би могло да бъдат обсъдени и методики и системи, които вече са разработени и са представени на публиката, в това число и на МТСП.

С УВАЖЕНИЕ,

**ВАСИЛ ВЕЛЕВ
ПРЕДСЕДАТЕЛ НА УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ НА
АСОЦИАЦИЯ НА ИНДУСТРИАЛНИЯ
КАПИТАЛ В БЪЛГАРИЯ**